

KÖSZEG ÉS VIDÉKE

Szépirodalmi, társadalmi, és közgazdasági hetilap.

Megjelenik hetenkint egyszer, vasárnapon.

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt = 8 korona, félévre 2 frt = 4 korona,
negyedévre 1 frt = 2 korona.

Egyen számú ára 10 kr. = 20 fillér.

Felolvas sorskeresztő:

WITTINGER ANTAL.

Kiadó és laptulajdonos:

FEIGL GYULA.

Előfizetési pénzek és reklamálók a kiadótulajdonoshoz, Feigl Gyula nyomdászhoz (városkör 81) intézendők. Nyitlter sora 40 fr. — Hirdetések nagyság szerint.

A mai tanügy.

Azok, a kik a tanügyi viszonyokkal ismerősök, azok bizonyára nem lesznek annyira elragadtatva a mai viszonyoktól, mint azok a távolállók. Igaz ugyan, hogy ma már némi haladás mutatkozik a tanítási módszer és a tanítók jobb képzése körül, mindamellett a tanügyi felügyeletet nem lehet egészségesnek mondani és ez képezi hátrányát az egész ügy menetének.

Utóbbi időben nagyon felkapott a rendeltettség és úgyszólván napról-napra érkezik újabb és újabb rendelet az iskolákhoz, a melyben szépen követelik, hogy a tanítónak mikor kell iskolába jönni, ott hogyan tartsa fejét, mikor és hányszor vegyen lélegzetet, mikor menjen haza, mikor nézzen jobbra vagy balra stb., szóval olyan dolgokkal traktálják a tanítókat, a miket már ha a tanítóképezdéből kijön is tudnia kell. Azután napról-napra újabb statisztikákat követelnek és csak papirosból akarják tudni, hogyan tanulnak a gyermekek az iskolában és hányan járnak fel oda.

Egyáltalán ma ezen a téren a külsőségre, a luxusra helyezik a fősúlyt, a dolog lényege pedig figyelembe nem jő.

Pedig mi azt hisszük, hogy nem annyira a tanítókat kellene ellenőrizni, akik ugyanis teljesítik kötelességeiket, mint inkább a szülőket és hatóságokat, hogy a gyermekek az iskolába pontosan járjanak, mert bizony tanulók nélkül a legjobb tanító sem képes tanítani, az iskolába nem járó tankötelesek nagy számát, a tanító pontos megjelenése nem csökkenti.

Az iskolába nem járó tankötelesek száma óriási és dacára annak, ezt a tanfelügyelők a hatóságokkal egyetemben nem valami nagyon veszik figyelembe, mert ellenkező esetben valahára ezeknek a szegénytelen viszonyoknak mégis csak meg kellene szünniök.

Nem volt még eset rá, hogy az olyan gyermekeket, a kinek szülei elmulasztják őt iskolába járattatni, amint a népoktatási törvény parancsolja, gondnokság alá helyezte volna; pedig az olyan gyermekek szolgáltatják később a bűnösöket, kiknek száma napról-napra ijesztő módon szaporodik.

Éppen olyan enyhén bánnak a mulasztási bírságok behajtásával is, s ha meg is büntetnek olykor-olykor valakit 50 krral vagy 1 irrtal, a megbírságot szülő mégis csak kéuye-kedve szerint küldi gyermekét az iskolába, mert azon túl már nem megy a szigorúság.

Azután vannak ismét szülők, a kik ugyan elküldik gyermekeiket az iskolába, de a gyermekekből ki van halva minden nemesebb érzés, a szülő tudtával lop, sőt van rá eset, hogy a szülő küldik lopni és a tanítónak nincs fegyelmi eszköze, hogy a gyermeket büneiért megbüntesse, a szülőkkel szemben pedig a hatóság szemet huny és a gyermek a tanító láttára vetemedik a bűnre anélkül, hogy ez utóbbi ezt meggátolhatná, mert nincs büntetési-, a szülőkkel szemben pedig rendelkezési joga. Ilyen eseteknek a meggátolására nincs rendelet, nincs hatóság, nincs felügyelet.

Igy szaporodik a bűnösök száma anélkül, hogy a hatóság gondoskodnék arról, miszerint ezen szegénytelen és veszélyes állapotokat megszüntetné.

Ezeket a lényeges dolgokat kellene megrendszabályozni, az iskolai hatóságoknak megszüntetése érdekében kellene szigorúbban eljárni, ezeket a dolgokat ellenőrizni és a feljelentéseket komolyan végrehajtani.

Ez a dolog lényege, ott rejlik a legfőbb baj, a miért tanügyünk nem tud oly áldásos eredményt felmutatni, amint ezt tőle megkívájuk.

Nem a tanítók könnyelműségén mulik az eredmény, hanem a szakszerűtlen és felületes tanfelügyeleten, a hatóságok közönyén és a túlhumánus nevelési rendszeren.

Tessék ezt a betegséget orvosolni, a tanítók majd tudni fogják kötelességüket. Azokat kell felelősségre vonni és rendszabályozni, a kik mulasztást követnek el, a kik nem hajtják végre a törvényeket, ezekre küldjék az ukázusokat, nem pedig azoknak, akik rá nem szolgálnak és lelkiismeretesen teljesítik kötelességüket.

Fel kell hagyni a külsőségekkel és valahára a dolog lényegével törődni. —r. —s.

Falb legújabb jövendőmondása.

— Milyen lesz az időjárás 1897. végéig. —

Az a régi közmondás: *Senki sem próféta a hádjában*, nem vonatkozik az időjósokra, mert azoknak nagy kelendőségük volt minden időben. Különösen pedig dr. Falb Rudolf nem panaszolhatja, hogy földijeit nem törődnek vele. Mert amikor nemrég megesezt, hogy egész vagyonát beleülte egy elhiúsított spekulációba és az afőlött való bánat beteggé tette, néhány németországi újság gyűjtést indított meg javára, amelynek meglepő volt az eredménye. Rövid három hónap alatt százötven-

TARCZA.

Az auktoritásról.

A kik ezt és amaz elvetik, felvállról veszik, vagy figyelemre se méltatják, azt, a mit a tekintélybe vetett hitnek nevezünk, azok tevednek.

Ha valamikor lesz az emberi fejlődésnek aranykorzaka, ha akkor a tökéletes megismerés legmagasabb eszméje az emberek valamennyijénél megvalósulandott, ha az emberiség valaha a tökéletes tudás végpontját elérhetné, akkor abban az időpontban a tekintélybe vetett hit célját a végét is elérte volna.

De a jelenkor gyakorlati szempontjából és a valószínűségéből tekintve, összes tudásunk csak darabmű s így a leendő emberiség számára is a tekintélybe vetett hit nem csak fontos, hanem egyenesen szükséges, sőt épenséggel nélkülözhetlen.

A fiatal fejletlen életkorban előzetesen sokat kell a tekintélybe vetett hitben jóhiszeműen valónak elfogadnunk, mert még hiányzik bennünk a való helyes fel fogására megkívántató tehetség és fejlettség; hiányzik az anyagi előképzettség, elégséges pozitív előismeretek. De ha a kapacitás, a dolgok mibenléte iránti önmeggyőződés szerzése lehetséges s a tekintélybe vetett hit nélkülözhetősé is lennének, — más körülmények is készítik az embert, hogy bizonyos a tudás világába tartozó dolgokat, az auktoritába vetett hittel előzetesen elfogadjon.

E körülmények lehetnek a külső szükségesség; hiányzik előbb is időnk, hogy magunk győződünk meg a dolgok valódi mibenléte és mivoltáról; vagy hiányában vagyunk a helyes és való megismeréséhez kellő eszközöknek, p. o. pénznek az utazáshoz, hogy a helyszínen szerezzünk meggyőződést, hiányzunk a kutatás-

hoz szükségelt szerek, készülékek, taneszközök, gyűjtemények.

Sokat kell elfogadnunk való és igaznak egyszer a mindenkorra; olyant, a miről helyes meggyőződést kapacitásunk elégtelenségével fogva nem szerezhethünk, — subjektív, alanyi elégtelenség — azután vannak dolgok metafizikai és transcendens jellegűek — a melyek felismeréséhez valamennyiünk tehetsége elégtelen. Ide tartoznak a vallás-hitbeli dolgok.

De ha minden létezőről és érzeinkkel észlelhető dolgokról közvetlenül akarnánk is meggyőződni, ennek keresztülvitelét az idő vagyis életünk rövidsége gátolná. A mi a tudás körébe eső dolgokat illeti, arról győződünk meg lehető önmagunk, s ezekre neveztegyünk le a bona fide a tekintélybe vetett hitről, tegyünk le kényelemszeretetről, mert ellenkező esetben önmagunk legkiválóbb érdekei ellen vétünk.

A tudás birodalmában a tekintélybe vetett hit egymaga soha és semmi körülmények között nem elégtelheti ki az emberi szellemet.

Néha jó, néha szükséges és nélkülözhetetlen ez az auktoritásba helyezett bizalom, megvan ennek is a becse; mint gondolkodó, szabad és önrendelkező lények azonban mi avval be nem érhetjük.

Az auktoritásba vetett hit ugyan maga után vonhatja, hogy valamely a tudás körébe eső dolog létezésében valóságában higgyünk — subjektív bizonyosság — de a belső meggyőződést nem kölcsönözheti; — hiányzik a tárgyi bizonyosság, mert ez az előzetes való és helyesnek elfogadás nem következménye az előttünk történt demonstratio és argumentationak, hanem éppen csak a tekintélybe vetett hitnek.

Krisztus az ő híveitől követelte a vallásbeli tekintély iránti hitet és méltán ócsárolta a hitetlen Tamást (János apostol 20, 29) s követelte, hogy tanítását hívei s követői elfogadják.

Itt azonban tisztán az érzékiség körén túl eső hitbeli dolgokról van szó.

A tudás és tudomány körébe vágó dolgoknál ez már másként van.

Itt a szabad kutatás és nyomozás terrenumán állunk, melyen a stagnacio egyenlő a visszaesés s visszafejlődéssel.

A mi különösen a történelem tanulmányát illeti, ezen tudományág helyes művelése különös nehézségekkel van egybekötve.

Már a gyermekeket is tanítjuk történelemre, a felnőtteknél pedig a történelem ismerete egyenesen a műveltség kelléke gyanánt tűnik fel.

Nehézséggel jár a történet tanulmányozása, ha az események közötti okozati összefüggést vizsgáljuk, ha pragmatice tanuljuk.

Mi mennyi az, mit egyáltalán nem ismerünk — a mondák kora — de még a mythus is hiányzik, és sötétség borítja a mindenséget.

Sok ismét az úgynevezett történelmi idősakkból is bizonytalanul, vagy tökéletlenül jegyztetett fel; osonka, bizonytalan vitatott, p. o. a Tell-történet.

Sok történelmi forrás ismeretlen előttünk s tán végkép is az marad, sok eseményről hiányzik a belső megokolás.

A valóban történetnek ismertekül elfogadott tényezői nem mindig absolut bizonyosak, a végeredmény néha mesterségesen csinált, kombinált.

Avagy ki kezelkedhetik arról, hogy a történetírás forrásai nem tévesek-e, vagy az író maga nem tévedt-e?

Utalhatunk a többi között Stuart Mária s az orléansai szűz történetére.

Lognagobb nehézséggel jár az önélet történetének leírása vagyis az önélet rajz. („Nusce te ipsum!”)

Nyílt-tér.

Krondorfi Savanyuviz

KELLEMEZ IZE MIATT

UGY MINT ASZTALI VIZ,

DE LEGINKÁBB MINT

gyógyviz

lúdos, gyomor és
vishólyag bántalmaknál
sikerrel használtatik

Főraktár Kőszegen: Jánosa Gyula urnál.
Kapható minden fűszerkereskedésben.

Zongora-tanítás.

Alulírott jutányos feltételek mellett
alapos zongora-oktatást

ad.

Gruber Lederer Tilda
Pallás-utca 120.

Táncz- és illem-iskola.

Van szerencsem a n. é. közönség b. tudomá-
sára adni, hogy több helybeli előkelő család felzár-
koltosa folytán, **f. évi szeptember** hóban
Kőszegen

táncz- és illem-tanfolyamot

nyitok, a melyben a legújabb tarsas és magan-
tánczokat alaposan tanítani fogom.

Szükségtelemnek tartok minden további rek-
lámat, miután nevem és iskolám Kőszegen már
elégé ismeretes.

Főtörökvésem az lesz, tisztelt tanítványaimat
a szép magatartásra is sikkes mozdulatokra is
megtanítani.

Magamat és táncziskolámat a n. é. közönség
becses jóindulatába ajánlván,
maradtam teljes bizalommal

Rosenkranz Márton.

Gyógyorvos és az ottani intézeteknek okt.
táncz- és illemtanítója.

Előjegyzéseket sziveskedéssel Kőszegi
József ur könyvkereskedésbe fogad el.

Ház-eladás.

A Chernel-utczában

(uri-utca)

levő **Graf-féle 9. számú**

emeletes ház

folyó évi szeptember 5-én délután 2 óraker
nyilvános árverés után a legtöbbet ígérőnek
eladatui fog.

Pályázati hirdetés.

A pinka-szt.-királyi róm. kath. elemi nép-
iskolánál megüresült osztálytanítói állásra pályázat
hirdettetik. Javadalmazás 350 forint évi fizetés, tiszt-
ességes lakás és fűtés. Kötelessége a két alsóbb
osztály tanítását vezetni, az ismétlooktatásban és
a kántori teendőkben segédkezni. Csakis okleveles
tanítók vagy tanítónők pályázhatnak. A tanyelv
a magyar.

Pályázni óhajtok, kellemeg felszerelt **kérve-
nyeiket** f. évi szept. hó 15-ig alulírtához nyújták
be, amely napon **délelőtti 9 óraker** a választás
is fog megejtetni. A megválasztott tanító vagy
tanítónő állását azonnal tartozik elfoglalni.

Kelt Pinka-Sz.-Királyon, 1897. aug. 22-én.

(Vasm. u. p. H. -Nad. II. a.)

Czudera Mátyás,
plébános, iskolaszéki elnök.

Traber Henrik

világhírű nagy muzeuma

— a várkörön —

ma vasárnap, augusztus 29-én
városunkban **utoljára** nyíltva van.

Belépő díj máától fogva **csak 10 kr.**

Keil-lakk

(Glasur),

legkitűnőbb mázoló-szer puha padló számára.

1 nagy palack ára 1.35 kr. — 1 kis palack ára 68 kr.

Viasz-kenőcs,

legjobb és legegyszerűbb beeresztő-szer
kemény padló számára. 1 köcsög ára 60 kr.

Arany-fénymáz,

képkerekek stb. bearanyozására.
1 kis palack ára 20 kr.

Fehér „Glasur“-fénymáz

Legjobb szer mosdó-asztalok, ajtók, ablakdeszkák stb. ujonnan való befestésére.

1 kis doboz ára 45 kr. — 1 nagy doboz ára 75 kr.

Mindenkor kaphatók: **Unger József** ezégnél Kőszegen.

Alapított 1858.

Budapesti Szivattyu- és Gépgyár Részvény-Társaság

(ezelőtt WALSER FERENCZ)

BUDAPESTEN, VI. ker., Külső váczsi-ut 45. szám.

Sürgönyezim: **SZIVATTYUGYÁR BUDAPEST.**

GYÁRT:

mindenféle gőzgépet Schmidt-féle forrgőzmotorokat (40% szemmegtakarítás), petroleum és benzin-
motorokat. Keretfűrészeket, körfűrészeket és esertörőket. Gőzkazánokat, előmelegítőket,
tartányokat, hidakat és egyéb vasszerkezeteket. Mindent **szivattyukat** gőz-, szij- és
kézi hajtásra, valamint villamos üzemre. Artézi kútfelépítményeket vasból. Tűzfecskendőket
és vízszállítókat, tűzoltósági felszerelési tárgyakat. Köztisztasági szereket, öntöző-kocsikat,
sárkaparó és seprőgépeket, hőkéket és uthengereket. Egészségügyi szereket mint gőzfer-
tőtlenítő készülékeket és teljes fertőtlenítő telepeket, póczegődő tisztító készülékeket.
Vas- és ércöntvényeket, harangokat, kéményöntési aczélfelületű tűzrostélyokat egyenes
a kigyóalokban, valamint polygon rostélyokat.

LETESIT: vízműveket, csatornázásokat, vízvezeték és légszuszberendezéseket, központi
fűtéseket.

Árjegyzékek és költségvetések ingyen és bérmentve küldetnek.

Női- és gyermek-kalapok 50% a bevásárlási áron alul.

Legjobb és legolcsóbb bevásárlási forrás.

Női- és férfi szabó-kellékek.

Ing, gallérok, kézelők és nyakkendők.

Kézimunkák,

vászon, congres, túll és jutte-kelmékből.

Nagy választék női- és férfi divat-kelmékben, flanell, parket,
vászón, asztalnemű, ágyterítő és függönyök.

Női felöltők és gallérok.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Minták kívánatra bérmentve küldetnek.

Krausz József,

Kőszeg, király-út 754. sz. a. a kőszegi ált. takarékp. épületében.

(Ezelőtt Baron Jakab).

Női- és gyermek-kalapok 50% a bevásárlási áron alul.